

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการจัดประสบการณ์แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 3) เพื่อเปรียบเทียบจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชของกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการจัดประสบการณ์แบบร่วมมือ

รูปแบบการวิจัย คือ การวิจัยและพัฒนา โดยมีรูปแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest Posttest Design) และระยะติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มอาจารย์ประจำสาขาวิชา จากสาขาวิชา 11 สาขาวิชา รวม 12 คน จัดการสนทนากลุ่มที่ มสธ. จังหวัดนนทบุรี (ยกเว้นสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์) กลุ่มนักศึกษาจาก 11 สาขาวิชา ๆ ละ 2 คน รวม 22 คน เพื่อสนทนากลุ่มหาประเด็นจิตอาสา กลุ่มนักศึกษาจาก 11 สาขาวิชา ตามกลุ่มศูนย์วิทย์พัฒนา มสธ. จำนวน 10 แห่ง ๆ ละ 80 คน รวม 800 คน เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สำหรับเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ใช้แบบวัดจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาค่าโดยมีความสอดคล้องที่ .60 ถึง 1.00 และหลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำนวน 60 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงของแบบวัดโดยวิธีครอนบาค ได้ค่า .96

ระยะที่ 2 พัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยจัดทำชุดกิจกรรมแนะแนว 12 ชั่วโมง วันละ 6 ชั่วโมง และมีระยะติดตามผล 1 ครั้ง รวม 3 วัน สำหรับชุดกิจกรรมแนะแนวนั้น เน้นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และแบบวัดพฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณา ความเหมาะสม

ระยะที่ 3 ทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษา

พื้นที่ศูนย์วิทย์พัฒนา มสธ. นครนายก จำนวน 30 คน โดยการเก็บข้อมูลก่อนการทดลองด้วยแบบวัดจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังจากนั้นทดลอง 12 ชั่วโมง และระยะติดตามผลอีก 1 ครั้ง รวม 3 วัน

ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบของทักษะด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคมนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่าทักษะด้านการช่วยเหลือผู้อื่น มี 2 องค์ประกอบคือ การร่วมมือดำเนินงานของนักศึกษา และการแสดงพฤติกรรมความร่วมมือ สามารถอธิบายการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน จิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชโดยใช้เกณฑ์ของ F. Jr. Hair Joseph. (2014 : 584) ในกลุ่มตัวอย่างเกิน 250 คน และตัวแปรสังเกตน้อยกว่า 30 ตัวแปร พบว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี โดยมีค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่า 1393.537 Degrees of Freedom = 326 P-Value = 0.00 CFI = .92 SRMR = .05 RMSEA = .06 ทุกค่าเป็นที่ยอมรับ จึงนำเสนอโมเดลที่ 3 เป็นโมเดลการวิจัยต่อไป โดยการตัดข้อ C8 ในโมเดลที่ 2 และตัดข้อ C10 ในโมเดลที่ 3 เพิ่ม จึงเป็นโมเดลที่ดีที่สุด

2) การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการจัดประสบการณ์แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาจิตอาสาประกอบด้วย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคม พบว่าชุดกิจกรรมแนะแนว มีจำนวน 12 กิจกรรม พัฒนาจากการนำองค์ประกอบของทักษะด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคม ถือเป็นชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีคุณภาพ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยการหาความตรงเชิงเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาการแนะแนว รวมจำนวน 3 คน และพบว่ามีและความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย = 4.73 S.D. = .23

3) การเปรียบเทียบจิตอาสาประกอบด้วย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคม นักศึกษาของกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และ ติดตามผล

3.1) การเปรียบเทียบจิตอาสาประกอบด้วย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคมนักศึกษากลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว พบว่า ภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว เป็นนักศึกษามีจิตอาสาภาพรวม และด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคมสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2) การเปรียบเทียบจิตอาสาประกอบด้วย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคมนักศึกษากลุ่มทดลองภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

และติดตามผล พบว่า กลุ่มทดลองมีทักษะด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้าน มุ่งมั่นพัฒนาสังคมภายหลังการทดลอง และติดตามผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผล

1) องค์ประกอบของจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช พบว่าจิตอาสา มี 3 องค์ประกอบ คือด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม และด้านการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม โดยด้านที่ 3 มีการตัดข้อ C10 ซึ่งอยู่ในด้านที่ 3 ออก หลังจากนั้นวิเคราะห์อีกครึ่งตัดข้อ C8 จึงทำให้ได้ค่าที่เป็นโมเดลที่ดีที่สุด ซึ่งสรุปได้ว่าองค์ประกอบที่ 1 ด้าน การช่วยเหลือผู้อื่นมี 10 ข้อ ด้านที่ 2 การเสียสละเพื่อสังคมมี 10 ข้อ ส่วนด้านที่ 3 ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคมมี 8 ข้อ ข้อที่ถูกตัดออกไปคือข้อ C8 คือ ข้าพเจ้าออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกครั้ง ซึ่งข้อนี้อาจทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อนไม่ตรงประเด็นการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม การไปใช้สิทธิเลือกตั้งอาจมองว่าเป็นหน้าที่ ข้อ C10 ข้อความคือ ข้าพเจ้าเข้าร่วมงานที่ชุมชนจัดขึ้นเสมอ ซึ่งภาวะปัจจุบันเป็นความสมัครใจ การมุ่งมั่นพัฒนาสังคมขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละคน จึงเป็นข้อที่เมื่อตัดออกทำให้โมเดลเป็นโมเดลที่ดีที่สุด

2) การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการจัดประสบการณ์แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาจิตอาสาประกอบด้วย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคม พบว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวพัฒนาจิตอาสา มีจำนวน 12 กิจกรรม พัฒนาจากการนำองค์ประกอบของทักษะด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคม ถือเป็นชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีคุณภาพ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยการหาความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาการแนะแนว รวมจำนวน 3 คน และพบว่ามีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ทั้ง 12 กิจกรรม มีความสอดคล้อง อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกกิจกรรม เนื่องจากชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการจัดประสบการณ์แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาจิตอาสา ได้ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบในจิตอาสาของนักศึกษา ที่มี 3 ด้าน แล้วสร้างกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการจัดประสบการณ์แบบร่วมมือ ทำให้ได้พลังของเพื่อนกลุ่มนักศึกษา ได้มีการช่วยเหลือผู้อื่นในการทำกิจกรรมร่วมกัน ได้มีจิตสำนึกการอยู่ร่วมกัน การสามัคคีและรับฟังความคิดเห็น รวมถึงด้านที่ 2 ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวมได้มีการเสียสละในการทำประโยชน์ให้ชุมชนอย่างยินดีและเต็มใจ สำหรับด้านที่ 3 คือ การมุ่งมั่นพัฒนาสังคม เน้นการสร้างพลังในทีมงานในการแก้ไขปัญหาของชุมชน หาแนวทางแก้ไขปัญหา ร่วมกันพร้อมขับเคลื่อนไปด้วยกัน ดังนั้นชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการจัดประสบการณ์แบบร่วมมือจึงพัฒนาจิตอาสาในทุก ๆ ด้าน ถือว่าเป็นชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีคุณภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัสนา อัครพิศาล และคณะ (2556) ที่ศึกษาปัจจัยที่นักศึกษาที่มีจิตอาสามากที่สุด คือ ด้านการเสียสละต่อส่วนรวม ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น และด้านความมุ่งมั่นพัฒนา นอกจากนี้ งานวิจัยของ จิระภรณ์ พงษ์ศรี

ทัศน์ (2555) ยังได้ค้นพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามากที่สุด คือ การรับรู้ตนเองตามบอก ได้สอดคล้องกับการมีจิตอาสาจะเกิดจากแรงผลักดันภายในตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริสุข นาคะเสนีย์ และคณะ (2557) ที่พบว่าแรงจูงใจภายในส่งผลต่อพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ

3) การเปรียบเทียบจิตอาสาของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล

3.1) ผลการเปรียบเทียบจิตอาสาของนักศึกษาในกลุ่มทดลองก่อน และหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว พบว่า ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมนักศึกษามีจิตอาสาภาพรวมและรายด้าน คือ การช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคมสูงกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2) ผลการเปรียบเทียบจิตอาสาของนักศึกษาในกลุ่มทดลองภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และติดตามผล พบว่า กลุ่มทดลองมีจิตอาสาภาพรวมและรายด้าน ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคมภายหลังจากทดลอง และติดตามผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Antje Hebestreit and Leonie H, (2020). ซึ่งงานวิจัย พบว่า โอกาสในการที่บุคคลได้ทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน การมีประสบการณ์ที่ร่วมมือกัน จะส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่อชุมชนและการเป็นอาสาสมัคร รวมถึงการมีเครือข่ายที่เข้มแข็งจะช่วยให้กิจกรรมจิตอาสา เป็นประโยชน์ และคงอยู่อันจะนำไปสู่วัฒนธรรมของการมีจิตอาสาที่มุ่งมั่นและชื่นชมกันอย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับการวิจัยที่ค้นพบว่าการจัดประสบการณ์แบบร่วมมือ ส่งผลให้พัฒนาการเรียนรู้ได้ดีกว่าวิธีปกติ (ชนันพัฒน์ อรรถนวิจิตร, 2561) (อดิสร ชาวสะอาด, 2555)

อันเนื่องมาจากชุดกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้นเป็นกิจกรรมที่เคลื่อนไหวสนุกสนาน ทำท่ายความสามารถทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้จากกิจกรรมและนำไปสู่การสรุปเนื้อหาสาระและการนำไปสู่องค์ความรู้ การเรียนรู้โดยกิจกรรมทำให้ผู้เข้าอบรมมีความน่าสนใจไม่น่าเบื่ออีกทั้งเพิ่มความสุขสนุกสนาน กิจกรรมจัดให้มีการทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยของกลุ่มตัวอย่างและมีการแข่งขันกับอีกกลุ่มซึ่งเป็นการทำท่ายความสามารถและสร้างแรงบันดาลใจในการทำให้เกิดพลังของทั้งบุคคลและทีมที่จะเอาชนะกับอุปสรรคที่เกิดขึ้น สาเหตุนี้จึงนำไปสู่คะแนนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้นอย่างมาก ทั้งนี้ รายละเอียดของแต่ละกิจกรรมวิจัยสังเคราะห์ความรู้จากการดำเนินการทดลอง สามารถวิเคราะห์และอภิปรายผลได้ดังนี้

กิจกรรมช่วงที่ 1 การสร้างปฏิสัมพันธ์

กิจกรรมที่ 1 เธอคือใคร เป็นกิจกรรมเริ่มต้นเพื่อสร้างความคุ้นเคยและทำความรู้จักกัน พร้อมทั้งเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน จะทำให้เกิดความไว้วางใจ การเปิดใจที่จะพูดคุย แลกเปลี่ยน การซักถามการสอบถามต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้การแนะนำ และการเรียนรู้ของนักศึกษาได้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จากกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยให้นักศึกษาแต่ละคนได้แนะนำตนเอง โดยเป็นการแนะนำตัวแบบเรียงลำดับ เช่นการแนะนำชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น ที่ทำงานในปัจจุบัน และประวัติการทำงาน และความ เป็นจิตอาสาของแต่ละคน ซึ่งนักศึกษาได้บอกเล่าถึงงานของตนเอง เช่น การร่วมเป็นจิตอาสาช่วย ประชาสัมพันธ์นักศึกษา แนะนำการเรียนให้กับนักศึกษาใหม่ การช่วยทำสรุ่ยย่อเนื้อหาในรายวิชา การ เป็นธุระในการลงทะเบียนแก่นักศึกษาที่ไม่สะดวก การบริจาคโลหิต อาสาปลูกป่าชายเลน รมรงค์การงด สูบบุหรี่และเลิกสุรา การบรรยายตามโรงเรียนในด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย การช่วยเหลือผู้พิการ จิตอาสาหาทุนให้โรงเรียนในงานวันลอยกระทง ค่าอาสา ดับไฟป่าบนดอยสูง อาสาภาษาพูด บริจาคโลหิต บริจาคของใช้ บำเพ็ญธรรม ทาสีรั้ว การทำความสะอาดโรงเรียนและวัด เป็นต้น ซึ่งทำให้นักศึกษาผู้เข้า กิจกรรม ได้รู้จักกัน รู้จักงาน รู้จักอาชีพและธุรกิจแต่ละคน ทำให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดี ซึ่งจากกิจกรรมนี้ ทำให้ได้ข้อสรุปว่า การเป็นจิตอาสา นั้น เริ่มมาจากความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ความสนิทสนมคุ้นเคยกัน เมื่อ มีสิ่งเหล่านี้แล้ว เกิดความไว้วางใจ ความรักที่ช่วยเหลือกันเอง และการช่วยเหลือสังคมในลำดับถัดไป

กิจกรรมที่ 2 เราคือความหวัง เป็นกิจกรรมที่จะสร้างความเหนียวแน่นในกลุ่ม ทำให้ สมาชิกในกลุ่มเกิดความรู้ยึดเหนี่ยวและผูกพันกัน ซึ่งก็จะทำให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง สมาชิกแต่ละคนก็ จะมีขวัญกำลังใจในการทำงานร่วมกัน การยอมรับฟัง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามมา เป็นการบ่มเพาะ จิตใจให้พร้อมที่จะทำงานร่วมกัน การเสียสละ ผูกพัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จากกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม ออกเป็น 2 กลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่ม มีชื่อกลุ่ม คำขวัญของกลุ่ม สัญลักษณ์ของกลุ่ม และผู้นำของกลุ่ม ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการให้ทั้งสองกลุ่ม เกิดความท้าทายกัน และประสงค์จะทำงานที่ได้รับมอบหมายต่อไป ให้ประสบความสำเร็จ หรือการ เอาชนะอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งก็พบว่า แต่ละกลุ่มได้เกิดความรัก ผูกพัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันจริง และมีความ ต้องการความสำเร็จจริง ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้ ก็จะเตรียมวางแผนกัน การพูดเสียงเบา ๆ เพื่อมิให้อีกฝ่าย รับทราบ ว่า กลุ่มของตนคิดอะไร เป็นต้น

กิจกรรมช่วงที่ 2 การสร้างพลังความร่วมมือ

กิจกรรมที่ 3 พลังรัตใจ เป็นกิจกรรมที่เน้นให้เห็นว่าความสำเร็จในการทำงาน มาจาก ความร่วมมือกันของสมาชิกทุกคน และอาจจะต้องมีบางคนเสียสละพิเศษ มากกว่าคนอื่น เพื่อให้งาน สำเร็จ แต่ทุกคนย่อมมีส่วนสำคัญในการทำงานเสมอ

จากกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยให้ผู้ร่วมกิจกรรมทั้งสองกลุ่ม แข่งขันกันทำกิจกรรมเอาหนึ่งยางไปรัดที่แก้ว ซึ่งตั้งอยู่กลางวงกลมที่กำหนด โดยไม่ให้ทุกส่วนของร่างกายสัมผัสพื้นที่บนวงกลม ภายหลังจากกิจกรรม นักศึกษาสะท้อนว่า เป็นการเสียสละพลังกำลังของตนเองในการช่วยเหลือผู้อื่น การมอบหมายคนให้ตรงหรือเหมาะกับงานที่รับผิดชอบ การสร้างผู้เสียสละ การมีบุคคลที่รับความเสี่ยงมากกว่าคนอื่น การใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม การดึงจุดแข็งมาเพื่อพัฒนางานหรือกิจกรรม หรือการช่วยเหลือสังคม การพัฒนาจุดอ่อนให้เป็นจุดแข็ง การทำงานร่วมกับคนอื่นด้วยพลังที่ยิ่งใหญ่ การคิดให้รอบคอบเพื่อป้องกันอุบัติเหตุและการลดความเสี่ยง การมีความเชื่อมั่นในทีมงาน และผู้เข้าร่วมกิจกรรมเชื่อมั่นในพลังของความสามัคคี และเมื่อสามัคคีกัน ก็จะทำงานทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ พื้นฐานของจิตอาสา นอกจากมีใจแล้ว ยังต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่ดี หรือความเป็นทีมที่ผูกพันกัน จึงจะทำกิจกรรมร่วมกันได้ดี

กิจกรรมที่ 4 กระจกเงา เป็นกิจกรรมที่ทำให้สมาชิกของกลุ่ม มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น และจะกระทบกระทั่งกันมากขึ้น เป็นการชี้ถึงการควบคุมอารมณ์ การกล่าวขอบคุณ การขอโทษ ที่จะต้องใช้มากขึ้นในระหว่างการทำงานร่วมกัน

จากกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยมอบหมายให้ทั้งสองกลุ่ม แข่งขันกันเดินบนกระดานพิวเจอร์บอร์ดเล็ก ๆ ให้ไปถึงฝั่งอีกฝั่งหนึ่ง ห่างประมาณ 10 เมตร โดยให้เหยียบหรืออยู่บนแผ่นพิวเจอร์บอร์ด ห้ามอวัยวะส่วนใด ไปสัมผัสพื้นระหว่างเดินทาง ภายหลังจากกิจกรรม นักศึกษาสะท้อนว่า การทำงานร่วมกันนั้น บางคนอาจจะต้องเหนื่อยมากกว่า ลำบากกว่า ซึ่งเป็นการเสียสละเพื่อให้ทีมงานไปถึงจุดหมายปลายทางได้ การแบ่งพื้นที่ที่ตนเองยืนอยู่ หรือการลดพื้นที่ของตนเอง เพื่อให้โอกาสแก่คนอื่น การวางแผนงานและการทำงานให้สำเร็จ การวิเคราะห์งาน อุปสรรคระหว่างการทำงานที่ต้องแก้ไขให้ได้ การมองเห็นปัญหา การคิดภาพรวม ความผิดพลาดที่เกิดจากการไม่ได้สื่อสารที่ดีพอ การลดอัตราของตนเองลง เป็นต้น

กิจกรรมที่ 5 สงฆ์ใจ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี เพราะเน้นที่การมีเป้าหมายร่วมกัน การรับผิดชอบเฉพาะ และการขับเคลื่อนไปข้างหน้า การสะท้อนให้เห็นถึงการทำงานของสมาชิกกลุ่มที่จะนำพาสู่ความสำเร็จร่วมกันของทีม เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเปิดใจในการทำงาน สร้างความใกล้ชิด และเห็นการทำงานที่ส่งผลกระทบต่อกัน เพื่อให้ฝึกการทำงาน การควบคุมการทำงานที่อาจจะเกิดความกระทบกระทั่งมากขึ้น

จากกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยได้ให้ทั้งสองกลุ่มหนีบไม้ระหว่างขาแล้วส่งไม้ที่มีรูปคล้ายหัวใจ ส่งต่อ ๆ กันไปจากคนแรกถึงคนสุดท้าย ในระหว่างกิจกรรมมีกรณีที่หัวหน้ากลุ่ม 1 เห็นว่าสมาชิกในกลุ่ม 2 ไม่สามารถจะทำงานต่อได้ จึงวิ่งเข้ามาช่วยเหลือรับผิดชอบงานแทน ทั้งที่เป็นคู่แข่งกัน ภายหลังจากกิจกรรม นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม ต่างประทับใจการช่วยเหลือของหัวหน้าทีมที่ 1 ที่ไปเสียสละช่วยเหลือทีมที่

2 ที่เป็นคู่แข่งของตนเอง นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนว่า ทำให้รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง การทำงานของตนเองให้ดีที่สุดก่อนส่งต่อคนอื่น การเข้าใจปัญหาที่ได้รับมา การจัดระดับปรับตำแหน่ง เพื่อให้การทำงานง่าย สะดวก รวดเร็ว การมองภาพรวม มีใจมองแต่งงานของตนเองเท่านั้น

กิจกรรมที่ 6 ลงเรือลำเดียวกัน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี เพราะเน้นที่การมีเป้าหมายร่วมกัน การรับผิดชอบเฉพาะ และการขับเคลื่อนไปข้างหน้า เน้นที่การขับเคลื่อนร่วม เพราะว่าการที่จะยืนพบแผ่นผ้าใบ ที่เปรียบเสมือนแพ แล้วทำให้แพเคลื่อนไปข้างหน้า ในขณะที่ทีมงานทั้งหมด จะสะท้อนให้เห็นถึงการทำงานของสมาชิกกลุ่มที่จะนำพาสู่ความสำเร็จร่วมกัน ของทีม

จากกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยให้ทั้งสองกลุ่ม ยืนบนผ้าใบขนาด 2 X 2 เมตร โดยไม่ให้อวัยวะของตนเอง ไปโดนพื้นที่อยู่นอกจากผ้าใบ ให้ทั้งสองกลุ่มเคลื่อนแพที่พวกตนเองเหยียบให้ขยับไปข้างหน้าให้ไกลสุดกว่าอีกกลุ่มหนึ่ง ภายหลังจากกิจกรรม นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนข้อคิดว่า ได้ข้อคิดเรื่องการวางแผนร่วมกัน และเดินไปด้วยกัน การกำหนดบทบาทที่แตกต่างกัน ความเป็นผู้นำและผู้ตาม การมุ่งเป้าหมายเดียวกันในทีม การรับฟังกันและการไม่ทอดทิ้งกัน

กิจกรรมที่ 7 สะพานมรณะ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีภาวะผู้นำ เพราะว่ากิจกรรมนี้ มักจะเปิดกว้างให้สามารถทำงานคนเดียวก็ได้ ทำงานเป็นกลุ่มก็ได้ ในกิจกรรม การทำงานคนเดียว จะเป็นความยากลำบากที่สมาชิกอาจจะคิดไม่ถึง จึงเป็นหน้าที่ของผู้นำที่จะต้องชักชวน จูงใจ ให้สมาชิกต้องมาทำงานร่วมกัน ไม่แต่เท่านั้น เมื่อทำงานคนเดียวแล้วเจออะเจอบกับปัญหา เป็นภาระหน้าที่ของผู้นำที่จะต้องแก้ไขปัญหาเพื่อช่วยเหลือสมาชิกทุกคน ให้สามารถแก้ไขปัญหของตนเอง และผ่านเข้าไปสู่เส้นทาง

จากกิจกรรม ผู้วิจัยให้ทั้งสองกลุ่มแข่งขันกันนั่งลงกับพื้นแล้วเอาก้นของตนเองขยับจากเส้น เริ่มต้นไปสู่เส้นปลายทาง โดยแต่ละคนจะไม่ให้ขาของตนเองแตะพื้นเลย ภายหลังจากกิจกรรมนักศึกษาสะท้อนว่า ได้เกิดความร่วมมือในการทำงาน เพราะสมาชิกกลุ่มเห็นชัดเจนว่า กิจกรรมนี้ ไม่สามารถจะทำงานเดียวได้ ต้องร่วมมือร่วมใจ ช่วยเหลือกัน การยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง การให้กำลังใจกัน และให้คำชม และการกล่าวขอโทษในระหว่างทำงานร่วมกัน

ช่วงที่ 3 การสะท้อนตัวตน

กิจกรรมที่ 8 การสะท้อนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้จากอารมณ์ความรู้สึกของเรา การทบทวนพฤติกรรมและความคิดของตนเองระหว่างการทำงาน ว่าเรามีความคิดในช่วงแรกเริ่มการทำงานอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในแต่ละช่วงเวลา จนถึงเสร็จการอบรม เพื่อจะได้ตระหนักว่า ตนเองสามารถพัฒนาตนเองในแนวทางที่ดีขึ้นได้ เมื่อบรรยากาศแวดล้อมที่ดี

หลังจากเสร็จกิจกรรมที่เป็นเกมการเรียนรู้ทุกกิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด ได้สะท้อนการเรียนรู้ทั้งหมด ซึ่งพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมเห็นว่า การทำงาน

ร่วมกันเป็นความสุข เป็นความสนุกสนาน ตื่นเต้น เพลิดเพลิน ได้ความสามัคคี การเรียนรู้ใหม่ ๆ ได้ช่วยเหลือบุคคลอื่น ช่วยเหลือกันและกัน ได้รับความยินดี ได้รับความสุข สร้างความคุ้นเคย มีมิตรภาพต่อกัน ได้การแลกเปลี่ยนปัญหาและความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกัน

กิจกรรมที่ 9 การถอดบทเรียนการบ่มเพาะจิตอาสา เป็นการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ถอดบทเรียนการสร้างความเป็นจิตอาสา การบ่มเพาะหรือการสร้างการก่อกำเนิดความเป็นอาสาสมัครขึ้นมาจากจิตใจแต่ละคน สภาวะเหล่านี้เกิดขึ้นมาได้เพราะความสำนึก และมีสถานการณ์เป็นสิ่งช่วยเหลือ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนว่า การรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม เป็นการบริหารคน ต้องสร้างเชื่อมั่น สร้างความผูกพันกัน การมีกลุ่มคนที่คิดคล้ายกัน จะทำให้การทำงานง่ายขึ้น ต้องมีกิจกรรมที่สร้างจิตอาสาให้เกิดขึ้น การเชิญชวนบุคคลอื่นให้มาร่วมงาน และการประเมินผลพัฒนาตลอดเวลา

ช่วงที่ 4 สร้างโมเดลการเรียนรู้พลังจิตอาสา

กิจกรรมที่ 10 โมเดลการเรียนรู้พลังจิตอาสา เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมความสามารถในการถอดนามธรรม ให้เป็นรูปธรรม เป็นหัวใจของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เน้นการลงมือทำ เน้นการปฏิบัติ กิจกรรมนี้ ผู้วิจัยให้ทั้งสองกลุ่ม แสดงประติมากรรม โดยให้สมาชิกในกลุ่มเป็นคนแสดง ภายหลังจากกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนข้อคิดว่า เป็นการสร้างแรงบันดาลใจในการทำคุณความดี การทำให้เห็นชัด สร้างความรู้สึกรักคิดใหม่ การอัตลักษณ์ การสร้างการเรียนรู้และการลอกเลียนแบบอย่างดี การต่อยอดพัฒนา โดยการศึกษาบุคคลที่เป็นตัวอย่างแห่งความดีงามมาก่อน

ช่วงที่ 5 โปสเตอร์เพื่อพัฒนากิจกรรมจิตอาสา

กิจกรรมที่ 11 ผลิตโปสเตอร์เพื่อพัฒนากิจกรรมจิตอาสา เป็นการให้นักศึกษาจะได้มีการวางแผนเชิงปฏิบัติ เพื่อให้สามารถนำกิจกรรมการสร้างจิตอาสาในพื้นที่ได้ จากกิจกรรม ผู้วิจัยให้ทั้งสองกลุ่ม เขียนโปสเตอร์เพื่อสะท้อนการเรียนรู้ในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด โดยโปสเตอร์ของทั้งสองกลุ่ม มีสาระสำคัญ คือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคม โดยมีคำถามว่า กิจกรรมทั้งสามด้านนี้ นักศึกษาจะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างไรบ้าง จึงสามารถจะเป็นคนที่ให้ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคม ผู้วิจัยได้จัดปากกาสี เพื่อให้นักศึกษาได้ตกแต่งภาพวาดให้มีสีสันสวยงาม

จากกิจกรรม นักศึกษาได้วาดภาพ และสะท้อนการเรียนรู้ มานำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยรวมแล้วนักศึกษาอธิบายถึง ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคม ของจิตอาสา

ช่วงที่ 6 ขอบคุณ

กิจกรรมที่ 12 ขอบคุณและการอำลา เป็นกิจกรรมที่จะให้นักศึกษาได้อำลากัน ด้วยการจับมือหรือจะกอดกันก็ได้ และให้พูดความในใจ การขอบคุณ การขออภัย จนกว่าจะครบทุกคน เพื่อให้การศึกษาได้มีความผูกพันต่อกัน จึงควรต้องมีกิจกรรมที่สร้างความผูกพัน ที่เหมาะสมกับวัย และวุฒิของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด จากกิจกรรมนี้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้กล่าวขอบคุณซึ่งกันและกันที่ทำให้ได้มีเสียงหัวเราะ สร้างความสนุกสนาน ได้มีประสบการณ์ที่ดี อยากรมีกิจกรรมเช่นนี้ในทุกปี

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า มหาวิทยาลัยควรจัดตั้งชมรมจิตอาสาขึ้นมา และให้มีกิจกรรมร่วมกันทุกปี ควรจะมีสำนักงานชมรมจิตอาสา ควรมีเกียรติบัตรสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา ควรจะมีคะแนนสำหรับการทำงานจิตอาสา หรือการให้คะแนนด้านคุณธรรมจริยธรรม ควรจะมีกิจกรรมร่วมกัน ที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์ของนักศึกษา เป็นประจำทุกปี ควรจะมีชมรมจิตอาสาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชขึ้นทุกจังหวัด

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ข้อเสนอแนะดังนี้

1) ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับมหาวิทยาลัย

1.1) ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมในกลุ่มทดลองมีการพัฒนาจิตอาสาประกอบด้วย ทักษะด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรมีงบประมาณในการสนับสนุนการฝึกอบรมด้วยกิจกรรมแนะแนว ซึ่งเน้นประสบการณ์แบบร่วมมือ การทำกิจกรรมเคลื่อนไหวบทบาทสมมติ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนักศึกษาในทีมทำให้ได้แสดงศักยภาพความเสียสละ

1.2) จากข้อค้นพบที่นักศึกษาเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์และควรนำไปพัฒนา ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงควรมีแผนปฏิบัติการในการพัฒนานักศึกษาแต่ละจังหวัดให้กว้างขวางต่อไป

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการสำหรับฝ่ายกิจการนักศึกษา ของมหาวิทยาลัย

2.1) ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นประสบการณ์แบบร่วมมือ ประกอบด้วย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคม นักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาสามารถใช้ชุดกิจกรรมและได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนานักศึกษาเพื่อให้มีทักษะตามศตวรรษที่ 21

2.2) นักศึกษาให้ความเห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนวมีความเหมาะสม สอดคล้อง และมีความเชื่อมั่นว่าจะนำไปใช้ในการสร้างจิตอาสาของนักศึกษา ดังนั้น ผู้ที่รับผิดชอบงานกิจกรรมนักศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนานักศึกษาให้มีจิตอาสา

3) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1) การวิจัยครั้งนี้เน้นการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นประสบการณ์แบบร่วมมือ ประกอบด้วยด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคมนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยที่ผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้วิจัย ซึ่งหากมีการทำวิจัยครั้งต่อไป อาจเป็นการพัฒนานักศึกษาให้เป็นต้นแบบเพื่อการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นการขยายการพัฒนาให้เพิ่มมากขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

3.2) ในการวิจัยครั้งนี้ได้เน้นกิจกรรมแนะแนวที่มีลักษณะประสบการณ์แบบร่วมมือ การเคลื่อนไหวและกระบวนการ การเป็นจิตอาสาด้วยกันหากมีการวิจัยครั้งต่อไป อาจนำนวัตกรรมด้านการสื่อสารสังคมออนไลน์ใหม่ ๆ มาเพิ่มเติมจากกิจกรรมนี้ได้

